

Iagttagelser af Stære (*Sturnus vulgaris* L.) der er standfugle.

Af HOLGER POULSEN.

(With a Summary in English: Observations on resident Starlings
(*Sturnus vulgaris* L.).

Fra Zoologisk Have, København.

Som bekendt er Stæren (*Sturnus vulgaris* L.) kun fåtallig her i landet i månederne november, december, januar og februar. De få Stære, man ser her på denne årstid, er enten vintergæster fra nordligere egne eller nogle af vore egne ynglefugle, der optræder som standfugle. Disse stære strejfer altid omkring i småflokke ude omkring på marker og strandenge. I de sidste 3 år har jeg imidlertid iagttaget nogle overvintrende Stære, der opførte sig på en anden måde. Det drejer sig om 3 par Stære, der yngler i Zool. Have, og som det meste af året holder til her. Ganske vist har jeg ikke kunnet ringmærke dem, så jeg ved ikke, om det drejer sig om de samme fugle hele tiden, og jeg ved heller ikke, hvad der bliver af ungerne. Om efteråret, hvor der er en mængde andre Stære på gennemrejse, er de tre par, der er standfugle, heller ikke til at kende fra de andre, men fra november, når alle de trækkende Stære er forsvundet, kan man ikke undgå at lægge mærke til de Stære, der bliver ved at holde til i Zool. Have. De færdes parvis og synger meget ofte. De opholder sig i Zool. Have, hvor de søger deres føde, det meste af dagen. De flyver også omkring i den nærmeste omegn, kun af og til ser man dem flyve længere væk. De enkelte par, der holder til på bestemte steder i haven i nærheden af deres redesteder, tåler kun til en vis grad de andre stære i nærheden af sig, og man ser ofte parrene jage hinanden eller true hinanden med snerrende og skræppende stemmer. De viser altså territorial opførsel, omend ikke så udpræget som om foråret. Deres sang er tilsyneladende ikke meget påvirkelig af vejrforholdene. Jeg har nemlig hørt disse Stære synge i februar på dage, hvor det var blæst eller snevejr, og hvor andre syngende fugle som Bogfinke (*Fringilla coelebs* L.) og Grønirisk (*Chloris chloris* (L.)) var tavse.

Disse overvintrende Stære adskiller sig altså fra andre Stære, der overvintrer her i landet. De ligner i deres opførsel i nogen grad de engelske Stære, som er standfugle i modsætning til de kontinentale Stære. Om efteråret og vinteren er de engelske Stære i ynglestemning: de synger, forsvaret et territorium og lever ikke i flokke. De overnatter flokkevis fra slutningen af yngletiden indtil slutningen af december og begyndelsen af januar. De engelske Stære, der lever i byer, overnatter dog hele året i deres redehuller. De kontinentale Stære, der er vintergæster i England, opfører sig anderledes end de engelske Stære. De synger ikke og viser ikke territorial opførsel, men optræder i flokke. Denne forskel i opførsel skyldes en indre, fysiologisk forskel. Hos de engelske Stære vokser kønskirtlerne noget om efteråret, hvad der er årsag til, at disse fugle får en opførsel, der ligner den, de har om foråret. Om efteråret og vinteren er denne opførsel dog ikke så udpræget som om foråret, og de yngler heller ikke. Det er, fordi kønskirtlerne ikke har nået fuld størrelse og ikke udskiller tilstrækkeligt kønshormon. Hos de kontinentale stære er kønskirtlerne små om efteråret, og de har derfor ikke denne opførsel (BULLOUGH 1946). De engelske og de kontinentale Stære viser altså en fysiologisk tilpasning til klimaet. BULLOUGH (1945) har derfor på basis af de fysiologiske og ethologiske forskelle foreslået at betragte den engelske Stær som en særlig fysiologisk race: *Sturnus vulgaris britannicus* Bull. (phys.), mens man ellers som bekendt kun beskæftiger sig med geografiske racer.

De overvintrende Stære i Zool. Have ligner som før omtalt de engelske Stære ved deres opførsel, selvom de sikkert ikke viser en så udpræget ynglestemning som de engelske stære, svarende til at omfarvningen af næbbet først begynder senere end hos de engelske. Disse begynder nemlig at få gult næb samtidig med, at de kommer i ynglestemning om efteråret. I vinteren 1949-50 iagttog jeg næbfarven hos de overvintrende Stære i Zool. Have. Det viste sig, at næbbet var mørkt indtil slutningen af januar. I februar begyndte de at få gul næbfarve. 27. 2. 1950 var næbbet gult med sort spids og først 20. 3. 1950 var næbbet blevet helt gult. På dette tidspunkt sås en hel del Stære, som var vendt tilbage fra vinterkvarteret. Hannerne havde gult næb, mens hunnerne først havde helt

gult næb i slutningen af april. WITSCHI & MILLER (1938) har forøvrigt vist, at Stæren, der er indført til U. S. A., skifter næbfarve på samme tidspunkt som de Stære, jeg har iagttaget i Zool. Have, idet næbbet på de amerikanske Stære begynder at blive gult i slutningen af januar og er helt gult i slutningen af marts. Hos de engelske Stære begynder næbbet at blive gult allerede i november og er gult med mørk spids i begyndelsen af januar. Hos de kontinentale Stære begynder næbbet at blive gult i januar og farveskiftet er ikke afsluttet, når de kommer her til landet. I England kan man altså hele efteråret og vinteren igennem foruden på opførslen også kende de engelske Stære og de overvintrende, kontinentale Stære fra hinanden på næbfarven. Hos de Stære, jeg har iagttaget i Zool. Have om vinteren, var næbbet gult med lidt mørkt i spidsen i slutningen af februar. Omfarvningen af næbbet hos disse fugle foregår altså på samme tid som hos de Stære, der er vintergæster i England.

Ændringen af Stærens næbfarve fra sortbrunt til gult begynder ved næbroden og varer 2 måneder. Det er påvist af WITSCHI & MILLER (1938), at dette farveskifte skyldes hanligt kønshormon. Hos Bogfinken (*Fringilla coelebs* L.) har jeg iagttaget, at sangen begynder før der sker nogen ændring i næbfarven. I 1950 iagttog jeg således, at Bogfinkerne begyndte at synge 16. 2., mens de første tegn på blåfarvning af næbbet først blev set 25. 2. Injektioner med hanligt kønshormon fremkaldte sang og blåfarvning af næb hos Bogfinker i bur. Hos hunnen er sangen dog kun en svag kvidren. Hos Bogfinken varer omfarvningen af næbbet ca. 1 måned og begynder ved næbranden og breder sig efterhånden mod næbroden.

Ifølge KLUIJVER (1933 og 1935, citeret i BULLOUGH 1946) ved man, at nogle af de hollandske Stære er standfugle, og at disse overvintrende fugle, der strejfer omkring i flokke, besøger redestederne udenfor yngletiden. Endvidere ved man, at de engelske Stære i deres første sommer foretager mindre, ikke retningsbestemte vandringer, hvorved nogle af disse unge fugle når Vesteuropa og slår sig ned her (BULLOUGH *in litt.*). Det ville derfor være af interesse at få oplysninger om næbfarve og opførsel hos danske Stære, der er ynglestandfugle.

SUMMARY IN ENGLISH

Observations on resident Starlings (*Sturnus vulgaris* L.).

In Denmark, Starlings (*Sturnus vulgaris* L.) are seen in winter in scarce numbers living in flocks. In the Copenhagen Zoological Gardens 3 pairs — not ringed — which feed in the Zoo and in the neighbourhood have been seen showing some traits of sexual behaviour but not so distinctly as in spring. These starlings, which live in pairs and sing at their nesting places from November and throughout the winter do not tolerate the presence of other starlings. Thus their behaviour somewhat resembles that of the British starlings described by BULLOUGH (1946). But the colour change of their bill takes place at the same time as it does in migratory continental starlings; whereas the colour change in the resident British starlings begins in November. In the starlings under observation, the bill begins to turn yellow in the end of January, becoming quite yellow at the end March. In starlings returning from their winter-quarters, males are observed with yellow bills in March; whereas females have not changed the colour of the bill until mid-April.

WITSCHI and MILLER (1938) have shown that male sex hormone alters the colour of the Starlings. In the Chaffinch (*Fringilla coelebs* L.) the present writer has found that injections of male sex hormone cause blue coloration of the bill and singing in both male and female; but the song in the female is only a twittering somewhat resembling the subsong of the male.

Literatur.

- BULLOUGH, W. S. 1946: The reproductive cycles of the british and continental races of the starlings. — Phil. Trans. Roy. Soc. Ser. B. **231**, p. 165—246.
 — 1945: Physiological races and nomenclature. — The Ibis **87**, p. 44—48.
 WITSCHI, E. and MILLER, R. A. 1938: Ambisexuality in the female starlings. — Journ. exp. Zool. **79**, p. 475—487.
-